„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на цел табаку, а уторцима на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 32. У Новом Саду у недељу 27. фебруара (11. марта) 1883. ГОДИНА XVIII.

„ПЕШТИ НАПЛО“ И СРПСКА ЈЕРАРХИЈА.

I.

Од неко доба, а поглавито, од како је бивша Крајина позвана да учествује у сабору, сви бечки и пештански па и провинцијални листови ове монархије занимају се много са Србима. Српска ствар претреса се са свију страна. Час се говори о политичном држању Срба у Угарској, час о становишту, што ће га Срби из Тројединице, нарочито пак они из Крајине на сабору у Загребу заузети, а час и о српском црквеном питању. Често се ове разне ствари једна с другом или све троје заједно у свезу доводе, што је сасвим и природно, јер и угарски Срби и Срби Троједне Краљевине имају у погледу своје народности и своје цркве једне и исте интересе. Питање аутономије црквене управо је она тесна копча, која Србе с оне и с ове стране Дунава и Драве веже и привлачи. С тога се при претресу српских одношаја у овој монархији свуда и нехотице српско црквено питање помаља.

Да је пак српско црквено питање предмет живога претреса од стране јавних органа наше монархије, узрок су томе још и неуређени одношаји наше цркве.

Гледиште, са кога су јавни органи српске ствари уочавали, разно је према политичном становишту, које они у унутарњој политици, особено пак према Србима заузимају. Сваки од њих навијао је воду на своју воденицу. Нарочито су мађарски листови тражили свога рачуна у противности, која се у Троједној Краљевини између Срба и Хрвата појавила.

Од свију пак мађарских листова најнепријатељније држање према Србима заузимао је „Пешти Наплo“. Чудновато је заиста да се у томе правцу одликује орган угарске, тако зване „умерене опозиције“, оне странке на угарском сабору, која се већином из генералног штаба некадање Деакове странке образовала, дакле оне странке, која је створила народносни закон, која је законом гарантовала нашу народну црквену аутономију и која се свагда неким особитим државничким тактом одликовати хтела. Но кад неби знали, да на челу тога листа стоји највећи мађарски шовиниста, управо инкарнација шовинизма, барон Ивор Кас, — ми то држање органа умерене опозиције не би заиста умели растумачити.

„Пешти Наплo“ или боље рећи барон Кас (пореклом Данац, дакле потурица), неће да познаје овде никакву другу племенску особину, само мађарску. Ко је грађанин ове државе, а неће да је Мађар, томе нема места у њојзи. У школама не еме се, по њему, чути никакав други језик, само мађарски. Ко науке на другом језику слуша, тај се образује за непријатеља ове државе, и ко се ван ове државе образује, не би смео рефлектовати на признања и уважење своје интелигенције и својих способности од стране државне.

То су теме, које барон Ивор Кас у своме листу често варира.

„Пешти Наплo“ у овом своме шовинистичком разметању тако далеко тера, да је напослетку прешао у најгрубљи цинизам.

У 65. броју своме од 7. марта је већ сасвим забраздио.

У уводном своме чланку вели у почетку, да је српско питање или племенско или црквено. Омладина да га сматра као народносно, јерархија пак као црквено питање. Потварајући на народну странку (коју он крсти „омладином“) да остварење својих цели ван граница ове државе тражи и да је иста странка клерикалце дуго терорисала, спомиње како се сваки покушај око образовања средње странке разбио, и како је напоследку Тиса мудро урадио, што је Анђелића патријархом наименовао.

Шта је омладина, то је толико и толико пута, па и у најновије доба у овоме листу разјашњено, као и то, да ова и не постоји више као какво друштво или корпорација. Оваква омладина, какву „Пешти Наплo“ и наши противници себи замишљају, та не само да није нигда постојала, него и неће и не може постојати, јер је она баук, коју је узнемирена савест српских непријатеља у усијаној фантазији шовинистичке главе зачела. То, што „П. Н.“ омладином зове, то је наша народна странка, која је од свога почетка, али свакојако од заснивања овога органа обузимала па и данас обузима цео народ. „Сваки покушај, да се образује каква средња странка, пропадао је“, — тако вели „П. Н.“ и тим признаје, да средњој странци код нас места нема.

Но што није „П. Наплo“ размишљавао, да ли је уопште и могуће да се тамо, где две јаке странке једна према другој у одлучној противности стоје, не би могло у опште наћи тишијих елемената и у једној и у другој странци, у којима би се или по благости природе им или по урођеној тежњи за нивелирањем и хармонијом, појавила жеља да заоштрене противности изгладе, да крму јавних послова у своје руке узму и у место вечитог рата са свију страна толи жељени мир и ред поврате. Ми држимо да није немогуће, да се временом међу оштрим страначким противностима не нађе један згодан медијум, који би поцепане делове народа у једну целину спојио. Али то овде ипак није могло да буде, а сведок је томе искуство. Није ли се „П. Н.“ можда запитао: од куда онда та аномалија? Ево од куда. Што у српском народу није било две странке, као што „П. Н.“ дистингвира. У нашој народно-црквеној борби била је на једној страни народно-слободоумна странка, којој је за леђи био цео народ, а на другој страни шака људи, која се борила за власт и за масне дотације и богате приходе манастирске. Кад није било две странке једне према другој, са свим је природна ствар да се онда и ништа треће, ништа средње није могло образовати. Да су пак Срби без разлике политичних странака, без разлике сталежа и занимања (разумемо овде свакојако самосталне, од јерархије независне људе) у питању наше црквене аутономије једног мњења, — о томе сумње нема. А за доказ овој нашој тврди нека послужи и заједнички корак Срба посланика код министра Тисе.

Но и „Пешти Наплo“ показује и овде своју зверску, курјачију ћуд, велећи, да су се „лукави Грци“ обукли „у јагњећу кожу“, не хтевши пустити Максимовића да говор и изоставивши Полита из своје депутације. Па ко су онда ти умерени Срби, те присталице средње странке, који би „П. Наплову“ годили, кад му ни онда није право, кад сасвим умерени и влади одани људи нашу општу српску ствар у своје руке узму? Или га ваљда боли што у опште има некога, ко се за српску ствар заузима? Ту лежи! То је оно, што „Пешти Наплова“ у раздражење доводи. Криви смо, што смо живи, па се у своме једу и својој огорчености и са најсветијим и најузвишенијим стварима титра и размеће.

Но да се зауставимо код молбе десеторице посланика, да видимо: шта су они хтели? Они ишту, да се сазове сабор да настави свој предузети рад око организације наше цркве. Или зар то није наше право, и зар се то не сме ни молити? У мотивацији свога захтевања веле, да су код нас после тог прекинутог рада наступиле нередовне околности, као што је: пензионовање патријарха Ивачковића и именовање администратора. Па ти посланици тако су скромни, тако благи и умерени, да највећу повреду нашега права, именовање патријарха и не спомињу. Ми смо били, који смо то споменули, и нагласили, да би се пре свега та повреда залечити имала. Али „П. Наплова“ и то вређа, што смо се макар и ми те флагрантне повреде сетили и напоменули је. Шта више „Пешти Наплову“ није овом приликом ни сам министар Тиса прав, што је обећао, да ће ствар решити са гледишта „постојећих закона, привилегија и историјског развитка.“ Тиса је — тако умствује „П. Наплo“ — или што је био наклоњен заступницима своје странке, или што по својој реформатској природи перхоресцира јерархију и воле аутономију, или што није имао каде да промисли, шта ће одговорити, тако одговорио, да је — и ако није дао позитивна обећања — депутација од њега задовољна отишла.

Пошто је „П. Наплo“ већ напред у своме циничком разметању рекао, да је Тиса Анђелића наименовао, да од њега (Тисе), од његове наклоности зависи поделити власт коме оће, и да по томе судбина и устројство угарске српске цркве од решења министарства зависи, — узноси се он при крају до врхунца заноса и цинизма, кад вели: „Нас у пресуђивању овога питања не руководе симпатије. Српски попови и калуђери, проте и владике тако су слабо наши идеали, као и српски народни агитатори. Ми имамо пред очима само интерес мађарске државе, и питамо: ко је већма у рукама државе, да ли владике или конгрес? Ко је вернији и позорнији, онога странку треба прихватити. После разних покушаја, чињених са српским конгресима и после искуства етуд ми мислимо, да нам је боље српски народ дати у руке владикама, које угарски краљ наименује и одћушкује, кад му је воља.“

Дакле наша црква у овој држави нема никаква свога права, него просто зависи од министра Тисе, од његове наклоности, судбина њена и устројство од решења министарства? Дакле калвин министар има права да уређује нашу цркву и да с њоме по својој вољи и наклоности располаже, а ми немамо? И од када у нашој цркви краљ именује епископе, и „одћушкује“ кад му је воља? Зар се власт епископа не оснива на нашем сопственом црквеном закону, и зар је достојанство наших епископа тако ниско пало, да их краљ може „одћушкивати“ и да се један Ивор Кас с њима тако титрати сме? Наша црква није до сада тога познавала!

На све ово ми смо „П. Наплову“ доста одговорили, кад му кажемо, да је његова енунцијација профанација права круне, да је то увреда достојанства наше цркве и наших епископа, — да, наших епископа, са којима ћемо ми да се за такве експекторације посебно, у другом чланку рачунамо.

Нови Сад, 26. фебруара.

— Познато је, да се бирачке листине код нас у Угарској сваке године састављају, и да у ове могу као бирачи само они уведени бити, који су своју порезу од прошле године

ЛИСТАК.

О МУЗИЦИ.

Д. — Кад би се људима рачунали само они часови живота њиховога, у којима су друштву људском од користи били, онда су многи старци били врло млади, а људи који су кратко време живели утицали су често својим радом на читаве векове што долазе. Они људи пак, који су покрај свог благодетног рада још и дуго времена могли да делају, заслужују особиту пажњу од стране целог људства.

Као што науке напредују из дана у дан, тако и уметности корачају и непрестано се усавршују. Људи, који знатно утичу на развитак уметности, нису мање важни од оних, који науку унапређују. Напреднији народи могу да негују све гране уметности, јер имају средстава за то; нама је остало песништво, и у мањој мери — музика.

Музика и песништво постају у сваком народу још у његовом млађаном добу, зато су оне човеку и најмилије, јер основи, из којих су се оне развиле, постају заједно с њиме. Уметност, која најјаче утиче на човека, то је музика. А баш она се у последње доба тако горостасно развила, и надмашила у савршенству своје сестре. Тај грдан напредак има се захвалити људима великим из разних народа, који су радили на унапређивању музике, те су тако стекли себи достојна места у историји уметности.

* * *

Немачки народ, а с њиме и остали образован свет, изгубио је не давно из своје средине великана у музици Рихарда Вагнера, који је 2. фебруара у Млетцима преминуо. Сви народи подједнако сносе тај губитак, што сведочи оно живо саучешће, што га образовани свет изјављује. Вагнерова заслуга по музику и њено унапређење тако је голема, да то изискује особеног места, кад би се хтело ређати.

Својим млађаним жаром прегао је он да уздрма успавану и размажену музичку драму, а својом дивском снагом уздигао ју је до оне висине, где се сад налази. Он се није страшио отпора, који је тим својим радом изазвао, радио је по свом уверењу, радио је родољубивим жаром, да своме народу извојује прво место у тој уметности. Своју циљ је и постигао. Будућност ће имати да реши, ко има право: Вагнер, — или његови противници.

Његова је тежња била, да споји песништво са музиком, да их изједначи, и да музика послужи као средство за драматичан израз. У својим делима је то и постигао, јер „Лоенгрин“, „Танхајзер“, „Мајстерсингери“, „Нибелунгенринг“ тако су израђени, да само кад се представљају, одговарају својој задаћи, — иначе сама музика се губи. Последње му је дело било „Парсифал“, то му је најзнаменитије дело, то је управо круна целог његовог рада. О Вагнеру и његовим делима ћемо на другом месту опширније рећи ако буде потребе, нека је за сада забележено, да је преминуо човек, који је у историји уметности епоху направио, где ће му име вазда светлити у редовима најславнијих музичких уметника.

Највећи стуб у храму музичке уметности — срушио се!

* * *

Кад разгледамо пут, којим су други напредни народи дошли у музици до тог степена на ком данас стоје, видећемо, да то није ишло на једанпут, него се вековима поправљало. И музика, као и друге уметности, има своју историју. И она је с почетка била неразвијена и служила је само да се речима даде јачи израз. Сваки је народ још у почетку свога развића певао догађаје радосне и жалосне, — тако је постала народна песма.

Основа данашњој музици, ма како она развијена била, и ма на ком ступњу савршенства стајала, јесте народна песма. И инструменталној музици, која се сад тако горостасно развија, — ту је основа. Из ње су развили напреднији народи хармонију и инструментацију. Ово је последње учинило, те се код њих музика сасвим отела од речи и песништва, па је постала самостална инструментална музика.

У народа мањих, где развијање музике иде врло лагано, где је поглавито мелодија негована, добила је ова врло пластичан однос, и песме тих народа су врло карактеристичне по месту и начину живота дотичнога народа.

Народна песма је дакле прави темељ, на коме ће се и наша музика даље развијати, њу треба да негујемо и да је пригрлимо, њоме ћемо сачувати индивидуалан карактер, ма се у нас музика како далеко развила, она ће нам показати, којим правцем треба да ударимо.

Кад је наша песма, која је у народу поникла, тако важна, онда за цело да имају огромне заслуге по српску музику они људи, који су нам те народне песме отргли из заборава, да им се у предању не сатре карактеристика од уплива туђе музике, — који су нам те песме скупили и сачували.

Сетимо се само, каквих огромних заслуга има по нашу музику наш неумрли Корнилије, с каквим је неукорним трудом он то све по народу купио и обрађивао, па ћемо знати, какво достојно место заузима име његово у историји српске музике. И до сад ми јоште немамо стручњачки израђену књигу, која би нам показала, ко је био Корнилије и од какве су му вредности дела?!*) Ваљда би и то био задатак наших књижевних друштава? Време је, да се већ и код нас у тој струци почне озбиљан рад.

*) Једина опширнија расправа о Корнилију штампана је у Летопису књиге 110. од године 1865., коју је написао Ф. Деменић.

до 15. априла о. г. п. н. к. исплатили. Листине, које се ове године саставиле буду, имаће своју важност до године, кад управо падају избори заступника за земаљски сабор као и избори муниципалних чиновника и представника. С тога ми опомињемо све наше сународника свуда у Угарској, да се постарају, те да своју порезу свакојако до 15. априла о. г. исплате, јер ћемо само тако моћи бирачко право вршити. Ми ову опомену пуштамо у свет, да се нико не може касније незнањем извињавати, а времена за исплату порезе има још пет недеља дана, за које се време може сваки постарати, да своју, можда запалу ствар у ред доведе.

— Из вуковарског протопопијата јављају нам, да тамошњи администратор тога протопопијата, осечки парох, г. Лаза Поповић шиље окружницом једну представку по подручном свештенству, управљену на дијецезана (наименованог патријарха), ради потписа, у којој се представци моли, да се протопресвитер за вуковарски диштрикт наименује, и то да се баш он (Лаза Поповић) именује. Као што чујемо, ту представку подписали су сви дотични свештеници, осим вуковарског пароха, г. Илије Перкићанског. Тако с главе иде квар и смрадеж. Та кад имамо наименованог патријарха, зашто као да не би могли имати и наименоване проте, наименоване парохе!? Зар та господа незнају, да постоји рескрипт? Зар незнају законе, што постоје у нашој цркви? И како се смеју они ван закона машати и пружати? Ко им је дао ту силу и власт? Је ли г. Герман? И је ли он тако моћан и силан, да чак и над законом стоји? Та његова прва дужност би била, да овакве разузданe свештенике казни!

— Под насловом „Српски црквени раздор", доноси „Фигетленшиг" уводан чланак, у коме се обзире на наш чланак о последњој посланичкој депутацији код министра Тисе. Овај чланак пештанских мађарских новина у толико је занимљив по нас, што се у њему увиђа, да је реакција у нашој цркви у истини опасна и по саму државу, дочим се народу српском признаје, да тежње његове интересима државним нису противне.

Наводећи, у чему се српске тежње састоје, пише исти лист: „И овај елеменат (српску народну странку) сме српска хијерархија да назива „револуцијонарним елементом?" Овај елеменат, који хоће с нами заједно на једном путу да корача у обрану устава и народних права, и који у замену не иште ништа друго, него да му се народност не убија, да као Срби могу бити добри синови отачаства? Овај елеменат усуђује се хијерархија називати „превратним елементом?"

Наводећи даље, да је српски световни елеменат с Милетићем на челу и онда тврдо стојао с Мађарима уз уставна државна права и борио се за њих, када је садања хијерархија у служби реакције била, да је српска народност и данас војна, да стане на браник државне самосталности и уставности — позива речени лист владу, да се добро промисли, како ће у питању српске црквено-народне автономије поступити. „Само слеп, вели исти лист, не би био кадар, да увиди, с које стране држави опасност прети, да ли од уставног световног елемента, или од црквене реакције, која је у стању и ван граница да гравитује." „Фигетленшиг" узда се у позорност и тактичност владину, да ће иста на задовољство и државе и српског народа овај спор решити знати. —

По овоме се може увидети, какав је утисак учинила досадања борба наша на журналистичком пољу против наше реакције у независним мађарским круговима, који онако, као што у истини мисле, у истини смеју и да пишу. Кад је дакле и код самих Мађара укоренило се убеђење, које смо ми непрестано проповедали, да је, наиме, црквена реакција наша подједнако опасна по цркву и народност нашу, као и по државу, кад том убеђењу већ и мађарски независни листови безобзирна израза дају, онда је заиста већ крајње време настало, да и наш народ не стоји више скрштених руку према оном сложном осећају, који је у кораку свију наших посланика без разлике странака свог израза нашао, и који без сумње у сваком родољубивом српском срцу треба стварна одзива да нађе.

Политички преглед.

На **угарском сабору** још непрестано тече врло занимљива дебата о законском предлогу за средње школе. Од народносних посланика подигли су до сад глас свој против овог културног нападаја на немађарске народности на пољу конфесијонално-школском посланици ердељских Саса Гул и Волф, који су и са историчног, и са културног, и са конфосијоналног, па и са гледишта постојећих закона показали очите неправде, које се овим зак. предлогом смерају. Велики је утисак учинио особито говор Волфа, који је међу осталим рекао, да се Мађари, тежећи за насилним помађаривањем, не устручавају, да доносењем овог закона покосе наређења 26. зак. члана од године 1790/1., који управо саставни део угарскога устава сачињава. Према томе, завршио је Волф свој говор, није се чудити, кад немађарске народности у свом потиснутом положају чевнућим погледима траже спаса на све стране, па и за границама отачаства. Мађари су на ову горку тужбу одговорили својом обичном изликом, коју увек употребљују, кад стварних разлога немају, т. ј. назвали су Волфа издајицом отачаства.

У последњој седници говорио је против зак. предлога Чивутин Хелфи од крајње левице. Обарао га је из дидактичких, политичких, протестантско-автономних и народносних разлога. Но све то није му сметало, да изјави, да између државе и појединих конфесија не може бити интернацијоналних уговора, чим је хтео бајаги да докаже, да је држава у праву, да оваки закон донесе. Г. Хелфи пре свега брка појам државе са већином саборском и владом. Друго је држава, а друго су ове. Ове су само фактори, којима је дужност чувати оно, што у интересу целе државе лежи. У интересу целе државе лежи автономна слобода конфесија. Ова је због тога и осигурана основним законима државним. Ови наравно да нису интернацијонални уговори, али су ипак уговори између државе и конфесија у толико, у колико се је њима до благодатног споразума између обе стране, а у интересу сигурности државне и конфесија дошло тиме, што су овима зајемчена права, која влада или њена странка једнострано крњити не сме, а да се о основни државни закон не огреши, а тиме сигурност и државе не пољуља. Чим то влада или њена странка учини, она губи идентичност своју са државом, коју би по демократском схватању већине у држави имала и без тога само да представља, те се ставља на сепаратистичко, страначко становиште, и по томе се и закони, са тог становишта донесени, не могу сматрати као такови, који у интересу целе државе леже, него као такови, који служе дотичној страначкој цељи. Ово ће пак особито важити о овом закону, који све, и самим основним законима државним, дакле и на самом, од Мађара иначе толи јако поштованом, историчком праву гарантоване слободе појединих конфесија генетичкој а не политичкој мађарској народности на жртву приноси. Куда ово одводи, то је јасно показао саски посланик Волф.

Румунски митрополит Мирон Роман управио је на угарски сабор у ствари законског предлога о средњим школа оштру представку, у којој непобитним разлозима доказује, да би се овим законом једнострано порушила сва она кардинална конфесијонална и народносна права, која су земаљским законима, и овима осигураном автономијом појединих конфесија и народности, па по нассоб и романске православне цркве и народности гарантоване. Дични румунски митрополит вели у истој представци, да га је на тај корак позвала једнодушна одлука свију румунских епархијских конзисторија, и да јој се он с пуном готовошћу одазива. Он моли угарски сабор, да тај опасан законски предлог врати влади натраг, и да министра богоштовља и јавне наставе упути, да исти по предходном саслушању свију конфесија нов законски предлог о средњим школама кући поднесе, и то такови, који ће се са гарантованим слободама појединих народности и конфесија у свачем слагати.

Ми ћемо ову представку у свој њеној садржини у идућем броју донети. За сад само упућујемо народ наш на разлику између румунског дичног црквеног поглавице и „нашег" наименованог патријарха. Дочим онај јуначки излази на браник за света права цркве и народности народа свог, имајући при овом кораку за собом све владике своје — дотле наше владике ћуте као заливене, а г. Герман Анђелић путује преко Даља у Будим-Пешту, да тамо покуша осујетити и онај истина једнодушни, али и преко јего умерени корак српских посланика у интересу српске црквено-народне автономије.

У осталом, ми се надамо, да ћемо у овој знаменитој дебати и гласове наших посланика чути.

Из листова.

У броју свом од 25. (13.) фебр. пише „Драва" о „српском питању", па констатујући, да је исто поводом крајешких избора учинило у Троједној Краљевини велик корак у ва пред, и потврдивши, да је Српство од страсних апостола „свехрватства" било потиснуто, долази на маканчев потхват, што се тиче оснивања „друштва измирења", па вели:

Истина је, др. Маканец није никад удешавао у лик (кор) србофоба, његова правдољубивост чуваше га од оте заблуде, и он би у згодним приликама збиља био прави човек за посредничку улогу; но тих прилика баш нема. Очевидно је, да се противност, поникла с политичких разлога, не да социјалним путем утолити. Или Хрвати намеравају, да праведне и оправдане захтеве Србима испуне, и онда је друштво измирења излишно, јер ће измирење само собом доћи, или Хрвати не ће Србима жеље да испуне, онда је тек друштво излишно, јер да се само даду за нос вући, за то Срби канда немају више воље. Издата је и та парола, да друштво треба да послужи, да људи један другог познаду; ако то треба да буде више што од обичне фразе, то је баш смешно. Хрвати и Срби познају се врло добро, не од јуче и данас, него од вишевековног заједничког живљења, једни другима знају смерове, и баш ту лежи основ опрекама, које се могу изравнати или бар за неко време угушити само путем узајамних уступака. То се може постићи преко велике политичке странке, евентуално преко владе, али путем социјалних тежења тако исто не, као ни помоћу апостола Ћирила и Метода.

„Позор" се љути, што мађарски листови хоће из опреке Срба и Хрвата да беру Угарској хасну. „Позор" би требао љутњу своју да ублажи. Ми не осећамо, да смо позвани, да ступамо на среду као браниоци Мађара, али и пак не можемо према органу „неодвишњака" да прећутимо и не запитамо: колико би ђаво морао бити црн, па да се његова странка с њим не удружи противу Мађара? Кад се већ говори о мађарској несношљивости (интолеранцији) — што за цело не бива без разлога — а оно би господа требала да помисле, да баш са хрватске стране чињена несношљивост беше и јест оно, што је створило опреку између „братског народа."

Што се нас тиче, ми у „српском питању" видимо једно од најважнијих питања по нашу земљу; до његовог сретног решења стоји много будућност Хрватске.

„Сремском Хрвату."

Господин др. Маканец приповедао је „Нар. Нов." следећу изјаву:

„Сремски Хрват," спомињући „друштво измирења", називље ме идеалистом, који „почев од Кастелара до дра Маканца нису политици", жали, што писам боље упућен о погибли, која Хрватству од непријатељства српског племена прети, те истичући још опстојање „српског певачког друштва" у Загребу, мисли, да би се моје настојање са српске стране могло тако тумачити, као да хрватски народ за милост моли, до чега „хвала богу хрватски народ још није спао."

Нека ми дозволи „Сремски Хрват" да му на тај лаке руке написани чланчић, мимоилазећи особни прикор, мирно и озбиљно одговорим.

Кад ми је г. М. приопћено био, да нека именована ми господа кане у Вуковару издавати „Сремски Хрват" са означеном ми тенденцијом, рекох му по прилици: Сада су у Срему доста неугодни односаји, во два месеца наком првог броја „Сремског Хрвата" биће тамо односаји готово несносни.

Да ли је моја бојазан била оправдана или не, знаде најбоље г. М. и остала господа „Сремског Хрвата", ја за себе мислим, да је „Сремски Хрват" отачбеничкој ствари и политичком Хрватству у Срему више одмого, него помого, премда бих се радовао властитој блудњи у том погледу.

Начин писања „Сремског Хрвата" искусио сам на себи самом, премда ја никада писам тврдио, да сам Србин, и премда сам ја у своје време — ad vires hominis — за хрватску отачбину улагао, што сам могао. Ако је дакле ствар отачбеничка била у у Срему слабо пажена, неуважена или пак напуштена то тамошњи Срби, то држање и начин писања „Сремског Хрвата" ову рану није ни ублажити ни излечити могао, јер се такове ране не лече с оћу, оцтом и папром, тако суде барем идеалисте „од Кастелара до дра Маканца."

Године 1871. није било у Срему „Сремског Хрвата", но Томбори, Одићи и т. д. били су изабрани од Срба и православни и проти Срба и православним, обзиром и позивом на опће добро заједничке домовине, а ја сам као хрватско ђаче у Срему био од жарких Срба примљен пријатељски и братски, да не може боље.

Допуштам, да су се ствари у Срему после год. 1873. промениле на горе, а не тајим да су ме, бивши особно тамо, неки појави у дно душе, и то врло неугодно дирнули, но ја морам признати, да за то има и такових повода и узрока, које Србима у грех уписати не могу, ако хладно и праведно о том судим.

Но управо за то, јер знадем, каква погибао прети земљи у којој таки односаји настају, који су не само Хрватима већ и Србима у заједничкој домовини, па можда и оним изван ње, а свакако заједничкој домовини на штету, држим споразумак и помирбу у обостраном интересу корисним и нужним. То није израз кукавног, немоћног страха, већ изражај домовинске бојазни, која се заћутати или хотице невидети више није могла ни смела, па и не био идеалиста политик, премда би ја не могу помислити домољубнога политика здравога ума, који се не би бојати имао, да, управо бојати имао племенског и верског раздора своје домовине, био дотичник по племену Хрват или Србин, осим ако може као Биас рећи „omnia mea mecum porto" и ако му је посве нестало слатког осећаја домовинског.

Ко знаде, како је пре недавног времена и племенско осећање српско у Загребу, буди искрено признато, било погрђено и на ругло стављено, знаде се по ком, — не може се томе чудити, што си је то осећање потражило и саградило посебито огњиште и гојилиште, а ко знаде оценити моћ такова осећања, неће се чудити ни томе, што је ово осећање било јаче од кукавних обзира, и тако освану у Загребу „српско певачко друштво."

Српско певачко друштво смета и Хрвату пријатељу слоге, ако и док је непријатељско проти Хрватству или непатриотично напрама заједничкој домовини, но српско певачко друштво неће и не може сметати увиђавном Хрвату, ако оно племенско осећање жели и уме спајати са домовинским осећајем те ако уз српску народну песму гоји и љуби заједничку домовину.

Зашто да нами Хрватима по што по то и безуветно смета у Загребу српска песма, кад аплаузом пратимо чешку и словенску?

Нама смета дакле и мора сметати српско друштво и српска песма само под увет ако и док се једним и другим изражује противништво или непријатељство проти хрваштини или проти Хрватској.

Незнам, да ли је то и у колико до сада бивало, но ако је бивало, жалити је то у обостраном интересу, а све да је бивало, престало би то најпре и најуспешније искреном помирбом Хрвата и Срба, те се „идеалиста др. Маканец" нада, да ће „српско певачко друштво" у којој забави „друштва измирења" са хрватским друштвом сложно запевати „Лепа наша домовина!" и да ћемо ми Хрвати лепу: коју српску песму, одпевану од истога друштва, ма се таковом песмом одушевљено очитовало племенско српско осећање, радо слушати, као што данас радо слушамо омиљене нам песме словенске.

Кастелар није пружио доказа за то, да је идеализам пука тлапња или да им у становитим границама не би било места у политички зрелом народу, већ само доказ за то, да идеалиста није нужно добар министар и да идеалиста, кад несрећом заседне столицу министра, не сме самога себе десавујисати, да не сме своје идеале хтети силом оживотворити, јер је свака сила само за времена и јер се идеали остварити могу само постепено и само наривним путем.

И најлепши цвет, усађен без корена у земљу, или са коренom у несходну земљу, увенуће и обамреће до корена.

Зар је слога међу Срби и Хрвати таково биље без корена? Зар је заједничка домовина несходно тле за ово биље? Година 1871. улаже проти тој тврдњи мотивисани просвед, но гојмо то поље и то тле, да пре цвасти и плодове донети може. Чупајмо коров око њега, да га не загуши, да му даде зрака и простора.

Који разборит Србин може у настојању око измирења назирати подло или кукавно просјачење милости, особито кад знаде, да се та помирба једнако „моли" и „молити" мора од Хрвата и Србина?

И ја знадем, као и „Сремски Хрват", да хрватски народ још није спао до нужде просјачења, и мени није тајном, да је хрватско племе у Хрватској у знаменитој већини, те да се ни физичког ни моралног надјачања од српског племена не треба бојати, но управо с тога може оно без сваког понижења пружити руку помирења или ју прихватити из љубави према заједничкој домовини, коју само раздор понизити може у сваком смислу ове речи.

Пријатељи измирења желе запречити, да синови једне земље буду један другом непријатељи, да не наступи време, у којем би и непријатељи тога непријатељства по наравном закону ступити морали у једне или друге непријатељске редове. Пријатељима измирења јест на уму Прерадовићева:

Домовино! ти сведочи
Што сад виде твоје очи,
Ти сведочи и разгласи
Сложне ораће љуба да си!

Пријатељи измирења желе, да измирена браћа опет једном са Прерадовићем сложно запевају:

„Боже штити, благослови
Свету земљу, мили дом!"

„Сремски Хрват" нека ми дакле опрости, што ја дрückчије просуђујем настојање око измирења и са другога, вишега становишта, него ли га пружа уредничка соба „Сремског Хрвата", те нека ми верује, да ја не снивам о издајништву домовине, која се ипак не спасава боцкањем, нити најпосле тајном агитацијом проти измирењу раздружене браће.

Тако суде идеалисте „од Кастелара до
дра Маканца."

ДОПИСИ.

У Сарајеву*) о Сретенију. (Српско-црквена пјевачка дружина. — Српска бесједа и — сарајевске „чорбације". — Митрополит Косановић.) Одвеч нам је жао а и на грдну штету, да ни једног српског листа не добијамо, који би нам у нашим народно-општинским стварима на руци био и ријеч проговорио, где ваља зло лијечити — кад већ добра и онако у нас није.

Ево нам се по трећи пут пјевачка дружина склопила — као трећи покушај, да нам се наша скроз прогњијела омладина удружи. Свугдје, ђе српске свијести имаде, овака се појава барем у млађем нараштају раширенијех руку прима. Ама је код нас толики гадилук завладао, да се заједосмо и покрвисмо скоро на грдну нашу срамоту са тога, што се ова дружина заснована без благослова неких и неких, који се сваком приликом силом натурују за прваке и судије у народним стварима. Ево се све употреби од њихове стране, што ни најкивнији душманин Српству замислио не би, да се само по што по то дружина раскопа и осујети српска бесједа. У њих пристадоше и неке „гаде", које ни на јавном мјесту члановима дружине мира не дају изазивајући их свакојаким простачлуцима. Овако што само у Сарајеву бива — а нигдје више. А зашто? За то, што се један „странац" професор

*) Допис овај у целости својој је полемичан. Дописник ступајући у обрану митрополита Косановића напада на ђорђа Хаџи-Дамјановића, држећи њега за прећашњег дописника. Изјављујући овде, да поменути господин није писац онога дописа, пуштамо овај допис сада као обрану г. митрополита, но само у толико, у колико се на стварну одбрану односи. — Ур.

— „који је дошао да њиховог љеба једе“ — усудио склопити ово друштво. А зар у очима те господе и смије ко други Србин бити и за ствар јавну радити, ако се није у Сарајеву родио и ако није учесник „лиферантске“ компаније као они, за коју њеки продадоше и углед и глас своје породице; зар ко може Србин добар бити, ко не чини онака дична дјела продајући автономију својих школа у играчку влади „за љубав једне црне кафе са баронеског стола“? Зар може ко добар Србин бити, када са њима заједно не иде у официрску касину, да зачини „лудачко вече“ исмевајући српске сватове и светињу народних обичаја под командом повијатог Србождера Хермана, за кога они лане молбу и повјереницу — црн им образ и пред богом и народом био — потписаше, само да им га вис. вем. влада остави на мјесту?!

Међу тијем имаћемо други пут о томе разговора. Толико само јављамо, да се срп. прав. пјевачка дружина поглавито из ђачког и занатлијског реда састављена конституисала и своје штатуте власти предала а истрајношћу својих млађаних чланова успркос цијелом душманлуку дотле успјела, да ће у очи поклада давати бесједу, кад већ није могла из горњег узрока о св. Сави, као што је то обичај у честитијих наших општина.

Одвећ је немило морало дирнути сваког свјесног Србина, који је прочитао у 4. бр. „Заставе“ допис одавде датиран на св. Стевана, и у коме се митрополит Косановић слика у најцрњим бојама. — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Дописник намјерно неистину у свијет сије, кад вели, да није Косановић упитао народ, када се владичио. Али ће господин знати да се у опћинској писмохрани чува акт г. Косановића, у коме се између осталога вели ово: „Ма да сам правилно изабрат у синоду велике матере цркве и ма да сам наименован митрополитом од Њ. ц. к. в. а. Величанства, ја се опет нећу примити тога звања, ако није права воља свега мога милог народа, који служим ево већ преко 20 година. Зато изволите упитати све главније општине ове епархије, да се изјасне о томе, јер се ја друкчије не примам“. — Све општине, на челу им сарајевска, једнодушно поздравише Косановића честитком и повјерењем. — — — —
— — — — — — — — — — — —

Дописник вели: К. није ништа учинио за наше школе и вјерујте (?) ми да не бијаше родољубивих мужева, могле су се на радост наших непријатеља затворити, и потврђује неким актом у опћ. писмохрани. Но када се у тој писмохрани тако брижљиво биљежи, шта ко не даде, ваљда ће исто тако забиљежено бити: да је Косановић н. пр. дао на гимназију прошле године 750 фор. а. вр., на сироте ђаке лане 100 фор., на женску школу и пјевачку дружину 75 фор., за своја два братића ђака ове године на 100 фор., на цркву 250 фор., скупа сарајевској општини 1300 фор., словом: тринаест стотина за 1½ годину свога митрополитовања поред плате од 8000 фор. Шта би желио тај „газда“ од К. више материјалне жртве за онај завод који су сви, што у општини прву ријеч воде и ни за што иначе Косановића не поштују — оставили срамно судбини његовој, те сада страшећи се неизбјежиме осуде пред народом у напријед траже, на кога да обале терет својих гријеха. — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Не можемо овом приликом макар и преко своје воље а да не наведемо и ово у прилог истини, да је К. осим горњега поклонио још на ман. Крупу 100 дук., погорелцима приједорским 50 дук., манаст. Мостаници 100 фор. поклона а 600 фор. зајма; да је, поред пружене помоћи појединијем свећеницима и прилога на бусовачку и илијашку цркву, поклонио своје рођено земљиште за подизање православне богословије, што не би баш ни свијести наше општине на уштрб било — да није „шпекулацију“ тјерала, над је замољена била. Мање пак потпоре бесједама, ђацима, сиротијем путницима и сиротињи сарајевској без разлике не ћемо на ујудности да спомињемо као што то дописник чини ударив у велико звоно за оних 96 (деведесет и шест) форината, којима се К. бива „научно“!!
— — — — — — — — — — — —

Што вели дописник, да се К. не заузимље за упућене свештенике, то је само гола тврдња. А имамо доказа, да се К. у тој ствари заузимао са успјехом. А ено му живијех свједока игумана папраћког и проте сребрничког.

Да је К. умио мушки стати на браник вјере своје и народа, посвједочила је сва штампа и наша и страна у афери са Мирошевским и говор очи у очи пред Калајијем. — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Што дописник називље митрополита скров летаргичним и апатичним човјеком, који је сву своју популарност жртвовао — то још нема он право сам дијелити суд а ни његове присташе „чорбацијске“. Ту има ријеч цио народ, — и рекао је приликом лањске каноничке посјете К—еве не како би дописник хтјео, него како К. заиста заслужује.

Доказивати дописнику, који се до сада показао као игноарант, да је Косановићева и то једино његова заслуга, што се једном до богословије и консисторије ради уређења црк. стања дошло — то би значило златити правну сламу. Тај навод дописников свједочи јасно, да је он и последњи метак узалуд избацио само да Косановића обори. А у славу и јунаштво херцеговачког оружја нека не дира, ту он нема ни мрве удјела. Исто тако није потписао ни меморандум мостарски, — па се руга владици Косановићу. А што и опет том приликом хвали Грка Игњатију, који је доцније — мимогред речено — негирао свој потпис, то је опет знак више, да је њему милији Грк, на чијим је јаслама много „угодно магновење“ провео дијелећи шићар братски, него и сам св. Сава Немањић.

Дописник је први, а ваљда и последњи који је владици Штадлеру сплео вијенац славе, јер од како је Штадлер ступио у Босну пожњео је од свег становништва, нат. свећенства па и саме власти најгору осуду, коју није могла загладити ни цијела кеса ватиканска и која је и у најпротивнијим листовима према Српству јавно избијала. Дописник се као што видимо јако заљубио у „срећу“ католика и ми му не завидимо. Ми ћемо тражити среће у својој цркви и своме владици.

Суботица, 15. фебруара. (Наша апатија. Пјевачка дружина. Добротворна задруга Српкиња. Мађарска поворишна дружина иде у... Београд.) Поодавна већ нема у „Застави“ никакова гласа из „Суботице беле“ по свој прилици с тога, што од неко доба није ни било важнијих спомена вредних догађаја. Али је узрок томе и још нешто, а то је, да је у Суботици нестало и оно мало досадањег јавног друштвеног живота српског. Жалост је — али се то признати мора — а прећутати несме. Изгледа да је у последње доба суботичким Српством овладао немар према оним установама што су позване да развију и унапреде јавни друштвени живот. Како у ширем тако и ужем кругу нашег друштвеног живота примјетио жалосно искуство да оно што створимо у првој ватри одушевљења нисмо кадри да ставимо на чврст темељ и да га унапредимо, него се све то једно време тавори па напослетку малакше и пропадне. Узроци су обично: апатија и неслога! Ево то је општа перспектива и у нас! Читаоница вечито кубури — а пјевачка дружина је на путу да се распрсти. Речена дружина постоји већ неких 14—15 година а у последње доба показала је лепих резултата и стекла је себи признања у целом грађанству овдашњем; но сада је на жалост дошло до неког сукоба са црквеном општином. Пошто је ствар више локалне природе, то држим да је у интересу саме ствари боље, да се и не изнесу на јавност узроци тог конфликта, него се је надати да ће за кратко време садање стање што је на уштрб наше ваљане пјевачке дружине окренути на боље. Пјевачка дружина због сукоба са месном црквеном општином већ од по године неће да пјоји у цркви, а у последње доба занемарила је сасвим своје вежбање. Наше је да овом приликом изнесемо на јавност жалостан факат — а сада је дужност оних који су ваљда и нехотице створили то абнормално стање, да загладе и потраже томе лека, јер су сада могли доћи до увиђавности да овако наша ваљана пјевачка дружина пропада и да ће у њој наступити потпуно растројство, тако, да је после неће нико моћи саставити.

„Добротворна задруга Српкиња у Суботици“ држала је о Сретењу редовну седницу у ствари „изложбе српских женских радова у Нов. Саду,“ којом приликом једногласно буде решено, да се и она придружи намери новосадских сестара те ће иста према снази својој порадити на томе, да се та племенита и корисна замисао оствари.

Сада ћу да вам саопштим вест колико интересантну, толико исто смешну.

Месна мађарска поворишна дружина Андора Герефије намерава да оде на пролеће у Београд и да тамо прикаже десет поворишних претстава — наравно на мађарском језику.

Чујем да је управитељ добио и концесије. Ова ће вест морати сваког да изненади! Мађарске поворишна претставе у српској престоници! Ми већ унапред морамо да посумњамо у погледу повољног резултата тог мађарско-патријотичког подузећа и морамо се с правом чудити дрскости и занешености управитељевој јер његова дружина далеко стоји од уметности и једино може аспирирати на „кафе-шантанску уметност“ — а не да трактира њоме публику у српском народном, а у једно краљевско-дворском позоришту у Београду.

Тај поворишни директор по свој прилици живи у манији својих сународника, да београдска публика нема ни појма о уметничкој наслади што је пружају претставе „скандалозних оперета“, једне још скандалозније поворишне трупе. Што се пак приказивања мађарских народних комада тиче, ту ваља имати на уму да у Београду хвала богу још нема у тој мери интернацијоналне публике, као што је то на пример у Букурешту.

Питање је дакле, хоће ли речени директор аспирирати на поворишно здање или на какву дворану или кавану (где је једино достојно место његовој трупи). Ако је наравно ово последње, онда немамо и неможемо имати никаквих примедаба, имаће тамо своје публике, али ако је оно прво, онда у напред отворено изјављујемо да речена дружина београдског поворишног зданија не заслужује. Још једну околност ваља имати на уму, а то је, да је у свима престоницама код народних и дворских поворишта усвојено начело, да се иста не уступају никаквој другој поворишној дружини (каквог страног језика), па макар било оно и прво уметничко друштво, а камо ли овакој „кафе-шантанској трупи“. Оволико смо за сада дужни били да изнесемо на јавност у пуној и основаној вади, да се ни у Београду неће и неможе чинити никаквих изузетака, јер нема узрока никаквој великодушности а најмање у овој прилици.

Дневне новости.

(Одбор добротворне задруге Српкиња Новосаткиња) имао је сад у прошлу среду 23. фебруара о. г. своју месечну редов. седницу, на којој су прочитани позиви на забаве белоцрквanске српске занатлијске задруге, позив српске добротворне в.-кикиндске задруге и срп. сегединске жен. задруге. Како је белоцрквanска забава приређена у корист вероисповедног школ. фонда, то је на ту цел и ова задруга одредила из своје благајне 5 ф. Читани су даље извештаји рачунски овдашњег филијала земаљ. „црвеног крста“, овдашње израилске жен. задруге, трговачке болничке задруге и митровачке жен. задруге, из којих се види, да сва та друштва лепо напредују. Просветна задруга Српкиња у Ст. Бечеју и Маца Прица рођ. Кнежевић из Гор. Карловца пријављују, да ће од своје стране правозима потпомоћи засновану изложбу ручних жен. радова, која се спрема за лето 1884. год. За овим је дато Јелени Угљешића ученици будапештанске конзерваторије по 5 ф. месечне припомоћи и Јовану Павковићу дато је 3 ф. За нове чланице ове задруге пријавиле се гђе: Јулијана Мандића, Софија Лучића, Софија Степанова, Христина Николића Црногорца, Марија Мијатовића, Персида Мандића пл. од Ривице, Софија Мијатовића рођ. Мандића, Емилија Кимпановића, све одавде, и Ана Мирковића, Сида Видаковића и Драгиња Симоновића из Каменице. Уписало се свега ове 1883. г. 21 нова чланица. Благајкиња је поднела извештај, да су до сад уплатиле цео годишњи прилог 82 чланице, погодишње платило је 57 чланица, на четврт године 22 чланице и 1 на ¾ године, свега 467 ф. и осим тога утекло је 16 ф. од уписнине и 8 ф. добровољ. прилога, укупно 491 ф.

(Поновљена забава овд. филијала друштва „црвеног крста.“) На забаву, што ју је овдашњи филијал друштва „црвеног крста“ синоћ приредио, била је толика навала, да многи нису могли добити улазница. С тога је одбор решио да у уторник на ново још једну такву забаву даде.

(Новосадско-петроварадински дунавски мост) намештен је јуче у по дне и одмах после по дне предат промету.

(Новосадско-каменичка паробродска пловидба) отворена је данас. На своме месту доносимо ред пловидбе.

(Читуља.) У петак сахрањена је овде Катарина Ђорђевићка рођ. Јоргина, удовица народног нам добротвора Саве Ђорђевића, у 63. години својој, а 21. о. м. умрла је у Земуну у 46. години живота Милица Јоксимовићка, мати нашег спољашњег сарадника, г. Николе Јоксимовића. Лака им земља била!

(На суботичкој железничкој станици) могла се у понедељак догодити несрећа, но и пак је ствар на миру прошла. Мешовит влак алфелдске железнице, улазећи у суботичку станицу, очеше се о једну машину угарских државних железница, те двоја путничка кола у њему буду знатно оштећена, једна с преда, друга са стране, но ни путника, ни ко од железничког особља би у след тог озлеђен.

(Помиловање.) Будапештански службени лист донео је у уторак окружницу, у којој министар унутрашњих послова јавља свима муниципијама, да је Њег. Вел. највишом одлуком од 20. о. м. (4. марта) допустило. да се сви војнички обвезаници, што у Румунској живе, могу слободно вратити дома, а не ће бити кажњени.

(Беседа у Даљу.) Српско пјевачко друштво у Даљу приредило је 26. о. м. (10. марта) беседу с игранком ради набавке фус-хармоније, а с овим програмом: 1. „О песми и певању“ говори Милан Миланковић. 2. „Севају копља“ пева збор. 3. „Велски барди“ од Арања прев. З.-Ј. Ј. декламује г. Живко Вулетић. 4. „Падајте браћо“ од Хавласа пева збор. 5. „Девет крвавих дана“ од З.-Ј. Ј. декламује г. Душан Миланковић. 6. „Домовини“ од Дирнера пева збор. 7. „Грахов лав“ од Стев. Вл. Каћанског свршетак од Лазе Костића декламује г. Стев. Страјинић. 8. „Босанска даворија“ пева збор.

(Риста Рајков — жртва кајишарства.) „Вел.-Кикиндске Нов.“ пишу; Дне 15. (27.) фебр. умре овде (у Вел. Кикинди) један од некадашњих првих сељака напрасно у крчми од многог уживања жестоког пића. Риста Рајков важно је још при крају 60-их година за првог сељака у Вел. Кикинди; знао је српски, мађарски и немачки читати и писати и водио је велик газдалук. Пет урбарских сесија и 135 ланаца понајбоље урбарске земље са примерно уређеним салашем, лепи чопори говеда и богата стада оваца, неколики виногради и красне суваче, лепе куће итд. беху његова властитост. Сваки сељак у на около помињаше име Ристе Рајкова с неким особитим поштовањем; он беше овде и општински биров, и разумеваше свој посао. Год. 1869. имађаше тај човек на целом имању својему, које се ценило на 150,000 до 160,000 фор., једва неких 20,000 фор. дуга. Но тај сразмерно мали дуг поче од ото доба све већма и већма расти. Риста паде кајишарима шака. Један сенсал, по свом знаку др. хомеопатије, ухвати га у своју мрежу, и год. 1876. беше мустра од сељака са целим својим великим имањем на чисто. Од ото доба живљаше он неуредно, одаде се пићу, и на послетку нађе га крчмар под столом мртва. Дне 16. (28.) фебр. беше Риста Рајков, ни од кога не оплакан — не имађаше порода — и без и какве свечаности, спуштен у гроб.

(Одбор четворице „друштва измирења“) претресао је, као што „Н. Нов.“ јављају, до краја основу друштвених правила, коју ће ове недеље предложити састанку оснивача на одобрење.

(Докле је утеривање пореза већ доспело.) „Пов.“ пише под 6. мартом (22. фебр.) ово: Задруга Јанковић у Јаблановцу, већ је од године 1867. судбено подељена у 4 лозе, само још није у грунтовници расписана. Две од тих лоза плаћају марљиво свој порез, а две остадоше дужне 64 фор. Ради тога даде се ерар овршно укњижити на задружни грунт, који вреди до 1500 ф., те испослује код суда дозволу овршне дражбе тога грунта, а тој дражби придружио се г. Левин бар. Раух ради дуга од 367 ф., што му га дугује један дошљак на грунт, који се не зове Јанковић, него Смудила. Дражбене су одлуке достављене на руке Јосифа Јанковића, који је већ год. 1861. био мртав. У фебр. 1883. имао се је грунт задруге Јанковић продати на јавној дражби ради дужнога пореза 64 фор. Невини задругари замолише код финанцијалнога равнатељства, нека дозволи одгоду дражбе на 4 месеца, јер да ће за то време у грунтовници расписати грунт; па нека тада продати даде земље оних људи, који су дужни, па да се спасу они задругари, који порез плаћају. Уједно замолише, нека им још исти дан после подне доставе одлуку, да се знаду равнати, пошто је дражба за сутра дан одређена. Бадава чекаху сиромашни људи на одлуку до 5 сахата по подне — не добише никаква одговора, премда су за њ нарочито молили и премда је ствар била битна. Здвојени људи одоше, а њима се смилује један господин, који оде к суду и исплати за задругу Јанковић сву главницу, камате и трошкове. Чим је тако ерарска тражбина исплаћена била, морала се је дражба с места обуставити, јер јој више није било разлога. Но будући да се је к тој дражби придружио г. Лев. бар. Раух, то је судбени изасланик изашао на лице места. Ту се нађе и заступник ерара, коме судац одмах саопшти, да је ерарска судбина сва исплаћена, па нека одустане од дражбе. Но заступник ерара по својим инструкцијама не хтеде одустати, већ стаде тврдити, да он има трошка 14 фор., што је на дражбу дошао, а будући да тај трошак није још плаћен, то се мора дражба провести. И сиромашној задрузи Јанковић буде грунт продан ради већ подпуно исплаћене ерарске тражбине!

(Попис становништва у Београду.) И у терезијској четврти у Београду свршен је попис становништва, па је нађено, да у тој четврти живи 6383 душе. Од отих је 4910 Србља, 609 Немаца, 224 Јевреја, 184 Мађара, 76 Грка, 68 Чеха, 50 Талијана, 32 Француза, 22 Бугарина, 17 Словака, 16 Турака, 6 Швајцараца, 6 Инглеза. — Овом приликом не можемо, а да не исправимо погрешку, која је у исказу о становништву у варошком кварту у Београду (у 29. бр. нашег листа) прешла к нама из дотичног београдског листа, из ког је поменути исказ извађен. Тамо стоји на име, да од 4521 душе, што живе у варошком кварту, јесу по народности њих 3468 Немци, итд. — а овако је у истини: од укупног броја јесу њих 3468 Срби, а 445 Немци. Остало је добро.

Политичке вести.

— Против угарског зак. предлога о средњим школама аранжовали су Немци у Фрајбургу, у великој херцеговини Бадену, велику демонстрацију, приредивши народни скуп, на коме су Лагенбахер, Холст, Грос и Сибел против мађаризације жестоко говорили, после чега је резолуција берлинска једногласно усвојена.

— Из Котора јављају старој „Преси“, да се Карађорђевић спрема да одпутује са Цетиња. Данас, у недељу, оставиће Црну Гору и кренуће се у Париз.

— Из Србије јављају о народној светковини, која је у прошлу среду у спомен проглашења краљевине одржана. Пре свега је у цркви, у присуству краља и краљице, одржано свечано богослужење. У 12 сахата био је свечани пријем у двору, после подне беше народна слава и безплатна представа у позоришту, а у вече осветлење и свечана представа у позоришту. Приликом ове прославе стављен је у краљевски грб двоглави бео орао, и установљен је и ред овог орла у пет степена. Први степен није дарован никоме. Други степен дарован је честитој старини Стевчи Михајловићу, затим Мариновићу, ђенералу Заху, Ценићу и — Пироћанцу. Трећи степен добили су њих двадесет, четврти двадесетипет, добио је и Дучић архимандрит. Пети степен добили су њих тридесеторица. Уједно је установљен и ред св. Саве за заслуге на научном и вештачком пољу. Овим су одликовани њих двадесетдеветорица, први степен дарован је професору велике школе др Панчићу.

— Из Москве непрестано јављају о грандиозним припремама за крунисање. На само осветлење вароши одредило је московско заступство грдну своту од 275.759 рубаља. За издржавање гарде, која ће при крунисању војену почаст и службу вршити, одређено је два и по милијуна рубаља.

— Из Париза јављају, да ће у току ових дана покренути се тамо нов лист под насловом „L'Etendard“ (Застава), која ће бити орган латинских народа. У програму свом кажу оснивачи: да иду за фузијом свију интереса латинског света, уз прапомоћ славенске расе, а против превласти германске, која се све даље шири. Међу оснивачима читамо: Грофа Данхајм-Брохоцког, маркиза Тугутија, Емила Кастелара, француског академичара и подпредседника патријотске лиге Мезијера, више француских посланика и на послетку — hortendum dictu — ђенерала Тира! Од кад се овај могао решити да брани латинско-славенске интересе?!

— Из Берлина јављају, да ће насљедник ратног министра Камеке-а бити свакако ђенерал Бронсарт, почем Блументал због дубоке старости не може овог терета да се прими.

— Принц Уелс, енглески престолонасљедник, именован је царем Виљемом за војеног маршала немачког. Овоме именовању приписују политичног значаја, почем ове почасти до сада ни један странац није удостојен био.

— Из Лондона јављају, да је завршна седница лондонске конференције за оверовлење записника била јуче, у суботу.

Народна просвета.

(Школа.— Књижевност.— Уметност.—Позориште.)

(Како су аустријски универзитети посећени.) У аустријским универзитетима било је у зимњем семестру 1882/83 свега 11,265 слушалаца. На поједине универзитете овако долази: Бечки универзитет броји 5010 (4246 редовних и 764 ванредних), дакле скоро половину свију универзитетских слушалаца у Аустрији. Бечко свеучилиште посећено је у опште највећма од свију садашњих великих школа. У зимњем семестру 1881/82 беше у бечком свеучилишту само 4823 слушалаца. Тај прираст дели се на поједине факултете сасма неједнако. У богословском факултету беше 223 (а пређашње године 225), у правничком 2244 (према 2240), у медицинском 1750 (према 1412), у философском 793 (према 945) редовних и ванредних слушалаца. Види се дакле, да се правници не множе, а на против колико се медицинари множе, толико опада број философа и богослова. Од како је у Прагу нови ред уведен, сад имају први искази о томе, каква је посета у оба универзитета. У чешком свеучилишту има 1021 (879 редовних и 142 ванредна), у немачком 1598 (1245 редовних и 353 ванредна), у оба дакле 2619 слушалаца. Што се тиче појединих факултета, могу се само правнички и философски испоредити, по што у чешком свеучилишту само та два имају. Чешко свеучилиште полазе 673 правника и 248 философа, немачко 418 правника и 101 философ. Што су у чешком толики философи, то је отуда, што многи медицинар из немачког свеучилишта слуша природословне струке у чешком философском факултету. Што се тиче других свеучилишта, ту је посета ево овака: градачко свеучилиште има 965 (746 редовних и 219 ванредних) слушалаца, инзбрушко 685 (555 редовних и 130 ванредних), краковско 775 (698 редвних и 77 ванредних), лавовско 943 (866 редовних и 77 ванредних), чрновичко 269 (222 редовна и 47 ванредних) према 257 слушалаца у прошлој години.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

(Винова уш у Белој Цркви.) Белоцрквански варошки физик, др. Бенедикт, извештава, да винова уш (филоксера) све већма захвата белоцрквانске винограде, тако да ће сви на послетку бити са ским окужени.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ
Стевана Костовића у Будим-Пешти
од 24. фебруара (8. марта.)

Жито из Потисја	— — — — 80 82 ф.	10.40 ф.	10 70
„ „ „	— — — — 77 „ 79 „	10.10 „	10.50
„ банатско	— — — — 76 „ 81 „	9.40 „	10.40
„ „	— — — — — „ — „	—.— „	—.—
„ „	— — — — — „ — „	—.— „	—.—
„ бачко	— — — — 79 „ 80 „	10.10 „	10.50
„ „	— — — — 76 „ 78 „	9.50 „	10.20
„ влашко	— — — — 76 „ 78 „	8.50 „	9.25
„ „ по каквоћи	— — 74 „ 75 „	8.40 „	8.60
„ српско	— — — — — „ — „	—.— „	—.—
„ „	— — — — — — „	—.— „	—.—
Уванц-жито за март-април 1883.	— — ф.	9·60 „	9·63
„ за септ.-октобар	— — — „	10.22 „	10.25
Раж мађарска	— — — — — — „	7.— „	7.40
„ влашка	— — — — — — „	6.60 „	7.—
Јечам за храну	— — — — — — „	6.40 „	6 80
„ за пиваре	— — — — — — „	7.— „	8·20
„ влашки	— — — — — — „	5.80 „	7.—
Зоб трг. роба	— — — — — — „	6.30 „	6.60
„ фина роба	— — — — — — „	6.60 „	7.50
Уванц-зоб за март-април 1883.	— — „	6.47 „	6.48
„ за септ.-октобар	— — — „	—.— „	—.—
Проја мађарска	— — — — — — „	—.— „	—.—
„ влашка	— — — — — — „	6.50 „	6.65
„ влашка за пролеће	— — — — „	6.30 „	6·40
Кукуруз, готова роба, банатски	— — „	6.20 „	6.25
„ „ „ влашки	— — — „	6.20 „	6.27
„ за јули-август банатски	— — „	—.— „	—.—
„ за септ.-август банатски	— — „	—.— „	—.—
Кукуруз за септ.-октобар банатски	— — „	—.— „	—.—
„ за мај јуни 1883.	— — — — „	6.37 „	6.40
„ за јан. фебр. март, банатски нови	„	—.— „	—.—
„ за јан. фебр. март, влашки нов	„	—.— „	—.—
Репица готова роба Kohl	— — — — „	—.— „	—.—
„ банатска	— — — — — — „	13.75 „	14.75
„ за август-септембар Kohl	— — „	13.7/8 „	14.—
„ за јули-август банатска	— — „	—.— „	—.—
Горушица по каквоћи	— — — — „	6.50 „	7.60
Мувар „ „	— — — — — „	13.— „	13.25
Ланено семе по каквоћи	— — — — „	11.— „	12.50
Кудељно семе „	— — — — — „	9.50 „	10.50
Бикељ по каквоћи	— — — — — „	7.50 „	8.50
Пасуљ бели нови	— — — — — „	9.— „	9.75
„ „ стари	— — — — — „	7.— „	8.—
„ жути нови	— — — — — — „	9.— „	10.—
Погачице од репице	— — — — — „	6.— „	6.50
Погачице од горушице по каквоћи	— — „	5.— „	5.25
Паприка трг. роба	— — — — — „	17.— „	18.—
„ фина роба	— — — — — „	45.— „	48.—
„	— — — — — — — „	—.— „	—.—
Мед оцеђен	— — — — — — — „	37.— „	39.—
„ вошчан	— — — — — — — „	36.— „	37.—
„ за октобар-новембар оцеђен	— — „	—.— „	—.—
Восак рожњавски	— — — — — — „	126.— „	128.—
„ славонски	— — — — — — „	127.— „	130.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма	„	14.— „	14.50
„ „ „ „ у џакови	— — „	14.— „	14.25
„ „ уванц роба за нов. у бурадма	„	—.— „	—.—
„ „ „ „ у џакови	— — „	11.75 „	12.—
„ босанске гот. роба нова у бурадма	„	14.— „	15.50
„ „ „ „ у џакови	— „	14.— „	15.50
„ „ уванц роба за нов. у бур.	„	—.— „	—.—
„ „ „ „ у џакови	— „	12.50 „	12.75
Пекмез, готова роба, славонски	— — „	20.— „	21.50
„ за септембар-октобар славонски	„	—.— „	—.—
„ „ „ „ банатски	„	17. „	20.—
Свињска маст варошка	— — — — „	76.50 „	77.50
„ „ сеоска роба	— — — — „	—.— „	—.—
Сланина сољена варошка	— — — — „	67.— „	68.—
„ „ сеоска роба	— — — — „	64.— „	65.—
Шпарке прима мађарске	— — — — „	16.— „	17.—
„ прима 1881 славонске	— — — „	16.— „	16.50
„ секунда „ „	— — — „	10.— „	13.—
„ прима српске 1881.	— — — „	13.50 „	16.—
„ прима босанске 1881.	— — — „	14.25 „	15.50
Овчије коже српске по 56 кила	— — — „	37.— „	40.—
„ „ босан. и хрв. по 56 кила	„	42.— „	48.—
„ „ македонске по 56 кила	„	42.— „	48.—
Јагњеће за табаке 102 ком.	„	—.— „	—.—
„ нове за ћурчије по 102 комада	„	—.— „	120.—
Козије хрватске за 50 кила	— — — „	67.— „	70.—
„ мађарске и ердељске за 50 кила	„	69.— „	70.—
„ српске	— — — — — — — —	66.— „	70.—

све без ногу и рогова са 2% шконто.

Храна. У радњи са пшеницом беше правац трајно чврст и због слабе понуде од стране имаоца робе беху млини принуђени, ставити са 15 пов. више цене. Довози пшенице јесу нормални а проја је добра. Данас се је знатно поправила и цена узанс-пшенице, и то услед виших иноземских бележења. Довози готова кукуруза јесу незнатни, али су ипак цене мало ослабиле, јер је — због наглог падања цена од свиња — спала куповна воља. Зоб и све остале врсте хране остају без промене.

Продукти. Шљиве за октобар, новембар живо се узимају по учвршћеним ценама. За српске шљиве за октобар, новембар плаћало се ове недеље ф. 12 од 56 клграма. Већ је учињено и неколико шлусева босанских шљива и то: по ф. 12 5/28 и ф. 12 1/2 од 56 клграма. Готова роба слабо се узима јер имаоци робе држе високо цену исте. Пекмез је непромењено лабав у цени. Цене масти и сланине јесу слабије, а цене брашна тек чврсте.

Колика је вода у Дунаву под Новим Садом.

Петак	25. фебруара	3 мет.	10 центимет.
Субота	26. „	3 „	05 „

Исправак.

У прошлом броју вашег листа на другој страни у првој белетци под „Новим Садом“ поткрала се у петом реду погрешка, која смисао квари. Тамо стоји: „како се на све стране опажа струја абнормалног стања у нашој цркви“, а треба да стоји: „како се на све стране опажа струја против абнормалног стања у нашој цркви,“ што се овим исправља.

Одговори уредништва.

М. Л. у Горњој Крајини. — Књиге, за које сте се распитивали, можете добити у овдашњој књижари Луке Јоцића и друга, комад по 60 новч.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
„код светог Саве“

Сад баш изађе из штампе:

НОВА КЊИГА ЗА МЛАДЕЖ:

ЧЕСТИТКЕ

о имен-дану — о новој години и другим разним пригодама — у прози и стиховима.

Цена је овој књизи од 140 страна 50 новчића.

Ко у напред новац пошље — добија у крстоплету (Kreuzband) о нашем трошку.

Ми Срби при разним свечаностима радо изјављујемо један другом у честиткама наше жеље и осећаје, а у тој намери, како би пријатеље, рођаке и добротворе своје и тиме уверили о нашој искреној љубави, поштовању и благодарности.

Али искуством осведочени, да се при оваким приликама у честиткама врло често и најплеменитијем осећају даде неприкладан облик, а све ради тога, што за таке свечаности у нашој књижевности немамо згодна упутства, то се ево решисмо, да горњом књигом попунимо и ту празнину.

У тој књизи наћиће пошт. читалац у изобиљу разних а сходних честитака не само о новој години и имен-дану, него и за много друге прилике, које човека у животу сретају.

Којима је дакле до тога стало, да својим чистим истинитим и искреним осећајима и жељама према пријатељима, рођацима, претпостављенима и добротворима леп, прикладан и достојан облик даду, таковима топло препоручујемо горњу књигу, којом ће се сваки при разним свеченим приликама користити моћи.

Српски књижари
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Ред пловидбе
од 17. фебр. (1. марта) 1883. до даље наредбе.

НОВИ САД-ЗЕМУН-ЂУРЂЕВО: средом, петком недељом после 5 сахата после подне.

НОВИ САД-ТИТЕЛ и даље ТИСОМ: средом и недељом после 5 сахати после подне.

НОВИ САД-БУДИМ-ПЕШТА: понедељником, средом и суботом после 1/2 11 сахата пре подне.

Отправништво.

Ред пловидбе
помесног пароброда „Нимфе,“

који ће од 10. марта рим. о. г. између Н. Сада и Каменице пловити, и то:

из Каменице у Нови Сад: пре по дне у 1/2 7, 8 и 1/2 10 сахата, после по дне у 1/2 2, 1/2 4 и 1/2 6 сахата;

из Новога Сада у Каменицу: пре по дне у 7, 9 и 11 сах., после по дне у 1/2 3, 4 и 6 сах.

Недељом и свецем при лепом времену возиће пароброд пре по дне као и у радне дане, после по дне по потреби.

У Каменици 26. фебруара (10. марта) 1883.

Подузимачи.

Ред вожње железничких влакова.

Полазак из **Н. Сада у Суботицу** после по дне у 2 с. 30 м., а стиже у **Суботицу** у 7 с. 50 м.

Полазак из **Суботице у Пешту** у 10 с. 35 м. у вече.

Полазак из **Суботице у Сегедин** у 10 с. 30 м. у вече.

Полазак из **Суботице у Сомбор** у 5 с. 30 м. из јутра.

Полазак из **Суботице у Н. Сад** у 6 с. из јутра а стиже у **Н. Сад** у 11 с. 14 м.

Из **Пеште у Суботицу** стиже у 4 с. 20 м. из јутра.

Из **Сегедина у Суботицу** стиже у 5 с. из јутра.

†

Тужним и ојађеним срцем свима сродницима и пријатељима јављам, да је мој незаборављени супруг

ПЕТАР КОСТИЋ

у краткој али тешкој болести у 31-ој години живота дне 10. фебруара о. г. у Шиду преминуо.

Уједно се захваљујем из целе околине пријатељима, као Ердевичанима, Бингулцима, Дивошанима, Бачинчанима, Шиђанима и врлој омладини шидској, а нарочито пречастној господи Живку Оцићу жупнику кукујевачком, Теофану Косовцу игуману привиноглавском, Стеви Продановићу пароху стејановачком и Петру Араницком пароху ердевичком, који моме умрлом супругу последњу почаст указаше, те га у вечиту му кућу спроведоше.

У Ердевику 14. фебруара 1883.

Тужна супруга
Бранка Костић.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Смрћу Саве Станојевића упражњено је учитељско место III. разр. срп. народне вероисповедне сред-средње основне сомборске школе, на које се овим расписује стечај. Са овим местом скопчана је плата од 700 фор. а вр. у што је урачунана и награда за повторну школу и накнада у име стана и огрева.

Учитељ је дужан у случају потребе осим наставе у законом прописаним предметима и у цркви појати.

Рок пријави је 6 недеља од првог увршћења овога стечаја.

Ваљано инструиране молбенице имају се слати на председништво школског одбора у Сомбору.

Из седнице школског одбора држане у Сомбору 9. фебруара 1883. 1—3

Јов. Благојевић, перовођа. **Коста Радуловић**, председник школског одбора.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног места овоопштинске штипендије у износу од 120 фор. а. вр. за изображавање једне приправнице на учитељској школи у Сомбору, отвара се овим стечај са роком од 3 недеље дана.

Свака ученица, која је вишу девојачку школу са добрим успехом свршила, и односно приправница, која горњу штипендију получити жели, има доказати: 1. Да је Српкиња православне вере; 2. Да је сиромашног стања; 3. Да је потпуно здрава; и најпосле 4. Има молбеници прикључити сведочбу о досадањем у наукама успевању.

Примећује се, да ће приправној способности првенство имати Тамишваркиње.

Штипендија пак издаваће се у тримесечним оброцима из црквено-општинског фонда унапред.

У Тамишвару, 14. (26.) фебруара 1883.

Др. Бранко Стефановић, председник црк. општине.

3—3

БЕЧКО

КОНФЕКЦИЈОНО СТОВАРИШТЕ

ЗА ГОСПОЂЕ

приспело је у гостиону **Schneider** и препоручује најновије пролетње и летње огртаче по најјефтинијој цени. 2—3

СТЕЧАЈ.

Смрћу Васе Лалића упражњено је у овој општини учитељско место.

Са званањем тим скопчана је годишња плата у износу од 500 фор. а. вр., слободним станом са баштом, од самртнине где позван буде 1 фор. а од парастоса 60 нов., даље један и по ланац ораће земље, на коју учитељ сам порцију плаћа, а земљу моћи ће учитељ уживати од јесени; осим тога подвоз за дрва.

Изабрани учитељ дужан је осим предавања законом прописаних предмета и у цркви при сваком богослужењу појати, и к томе децу обучавати.

Надтицатељи, који ово место получити желе, нека своје правилно инструисане молбенице потписаном председнику најдаље до 7. (19.) априла т. г. поднети не пропусте.

Из седнице црквно. шк. одбора у Карлову 17. фебруара 1883. држане.

Милан Попов, привремени перовођа. **Љубомир Ковачев**, председник. 3—3

СТЕЧАЈ.

Услед оставке г. Милана Костовића учитеља, отвара се стечај на упражњену учитељску штацију у Шиклушу (Барања) с годишњом платом од 400 фор. и 30 фор. у име дрва, слободан стан с две собе, кујном, дрварницом и малом кућском баштом; од сваког великог укопа 1 фор., од малог 50 нов., од венчанице 50 нов., од парастоса 50 нов. Из варошке благајне 21 фор.

Дужност је учитељу осим предавања прописани предмета у школи: појање у цркви и ван цркве уз свештеника, обучавање школ. деце у појању, руководство у скупштинским и одборским седницама. Рок је до 15. марта о. г.

Из седнице црквено-школског одбора српске општине шиклушке 12. фебр. 1883. год. држане.

Јован Алексић, председник.

3—3

Позив.

Новосадски својевољна грађанска ватрогасна дружина држаће своју годишњу редовну

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

27. фебруара (11. марта) о. г. по подне у три сахата у својим просторијама; и овим понизно позива све почасне, потпомажуће и редовне чланове.

Нови Сад, месеца марта 1883.

Јован Радовановић, градоначелник, као председник.

2—2

Гвожђарска трговина
Љ. Е. ПАНАЈОТОВИЋА и СИНОВА
у Руми 1—3

потребује одмах два солидна, потпуно вешта помоћника који и мађарски говоре и једног шегрта.

ЧУЈТЕ! ВИДИТЕ! ДИВИТЕ СЕ!

САМО 4 ФОР.

са ц. кр. патентом провиђен

САХАТ СА ШЕТАЛИЦОМ

са избијајућом машином

у фино изглачаном оквиру од орахова дрвета са шеталицом и бронзаним претегама. Осим ових својстава има тај сат и то чудновато, што му у мрачној ноћи

ЦИФРЕ СВЕТЛЕ

светлошћу дивном, љубичастом, чаробном. А за интензивну светлост

10 година јамчимо.

Сто и опет сто муштерија, који су овај сахат видели и купили, били су као очарани овом

невероватном јефтиноћом.

Мислимо, да смо дужни да уповоримо читаоце, да од како сати постоје није било ничег овоме сличног, тако практичног и тако невероватно јефтиног, јер

ЧУДИ СЕ ЧИТАОЧЕ

како је то пријатно, јест! како је то дивно када се ноћу пробудиш па и без свеће сахат дивном светлошћу сјаје, па ти у сред мрачне ноћи показује време тачно на минуте.

У врло много породица и у врло многим званијама је овај сахат постао неопходно нужна ствар, шта више кућни пријатељ — а ми их шиљемо у наточ и то по јефтину цену од **4 фор.**

ЧУВАЈТЕ СЕ. Од других трговина по 2 ф. 80 н. оглашени и препоручени сатови, који су просте ствари — од тих се може код мене добити по ф. 1.50. Сваки мој сахат има златним словима написано на табли за цифре „**Patent.**“

Наручбине по пошти па и брзојавне погодбе управљају се на ову адресу:

Patent-Pendel-Uhren-Fabriks-Depot
J. H. Rabinovicz, Wien
II. Schiffamtsgasse Nr. 20. 2—3

САЛОН НАМЕШТАЈА

НИКОЛЕ ДУСИНГА.

СТОЛАРСКА РАДЊА НАМЕШТАЈА, И ВЕТРЕЊАЧА, У НОВОМ САДУ
преко пута од нове срп. школе, у својој кући бр. 2030.

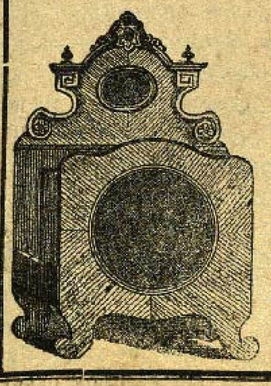

Задовољавајући се с одвећ малом хасном, могу као практичан самоизрађивач сваку конкуренцију издржати.

ВЕЛИКО и БОГАТО СТОВАРИШТЕ: сваковрсног добро и постојано израђеног, самотворног, углачаног и лакованог намештаја, масивних извијених столица од трске и сламе а такођер и баштених столица за господу гостионичаре, по најумеренију цену.

Тапетовани дивана, почиваљака, креветски намештај са душецима и шофе-гарнитуре; даље огледала, карнисе и др., отлатнице за фино пиљење и за намештајне дрводеље на □' и на сноп.

Велико и богато стовариште свију врста позаментрија за тапацирање, за дворевање, и т. д. 3—9

Особито препоручујем велики избор дечији кошар-кола и намештаја од јеловине и орахова дрвета, за спаваће собе и трапезарије.

Одговорни уредник Лиша Димитријевић.

Српска штампарија дра Светозара Мићетића.